

Polsk Hjelpearck – Nivå II

Alle kasus, aspekt og fortidsformer | LK20

Alle 7 kasus

Oversikt

1. **Nominativ** – kto? co? (subjekt)
2. **Genitiv** – kogo? czego? (eierskap)
3. **Dativ** – komu? czemu? (indirekte obj.)
4. **Akkusativ** – kogo? co? (direkte obj.)
5. **Instrumentalis** – kim? czym? (middel)
6. **Lokativ** – o kim? o czym? (om, i)
7. **Vokativ** – tiltale

Maskulin bøyning (entall)

	levende	ikke-lev.
Nom.	student	dom
Gen.	student-a	dom-u
Dat.	student-owi	dom-owi
Akk.	student-a	dom
Instr.	student-em	dom-em
Lok.	studencie	dom-u
Vok.	studencie!	dom-u!

Feminin bøyning (entall)

	kobieta
Nom.	kobiet-a
Gen.	kobiet-y
Dat.	kobie-cie
Akk.	kobiet-ę
Instr.	kobiet-ą
Lok.	kobie-cie
Vok.	kobiet-o!

Nøytrum bøyning (entall)

	okno
Nom.	okn-o
Gen.	okn-a
Dat.	okn-u
Akk.	okn-o
Instr.	okn-em
Lok.	okn-ie
Vok.	okn-o!

Flertall (alle kjønn)

	M	F	N
Nom.	-i/-y/-owie	-y/-i	-a
Gen.	-ów/-i/-y	-y/-i	-y/-i
Dat.	-om	-om	-om
Akk.	=Gen/Nom	-y/-i	-a
Instr.	-ami	-ami	-ami
Lok.	-ach	-ach	-ach

Aspekt (viktig!)

Polske verb har to aspekter:

Imperfektiv

- Uavsluttet handling
- Gjentakende handling
- Prosess/handling i gang
- Har presens, preteritum, futurum

Perfektiv

- Avsluttet handling
- Engangshandling
- Resultat
- Har IKKE presens (presens = futurum)

Vanlige aspektpar

Imperfektiv	Perfektiv
czytać (lese)	przeczytać
pisać (skrive)	napisać
mówić (si)	powiedzieć
robić (gjøre)	zrobić
kupować (kjøpe)	kupić
jeść (spise)	zjeść
oglądać (se på)	obejrzeć

Bruk av aspekt

Imperfektiv:

Wczoraj czytałem książkę.

(I går leste jeg en bok – prosess)

Perfektiv:

Wczoraj przeczytałem książkę.

(I går leste jeg ferdig en bok – resultat)

Preteritum (fortid)

Bøyes etter kjønn og tall!

Maskulin/Feminin

	M	F
ja	czytałem	czytałam
ty	czytałeś	czytałaś
on/ona	czytał	czytała
my	czytaliśmy	czytałyśmy
wy	czytaliście	czytałyście
oni/one	czytali	czytały

Nøytrum

- ono było – det var
- dziecię czytało – barnet leste

Viktige uregelmessige verb

- **być**: byłem, byłaś, był, byliśmy
- **iść**: szedłem, szłaś, szedł
- **jeść**: jadłem, jadłaś, jadł

Futurum (fremtid)

Imperfektiv futurum

będę + infinitiv/partisipp

ja	będę czytać
ty	będziesz czytać
on/ona	będzie czytać
my	będziemy czytać
wy	będziecie czytać
oni/one	będą czytać

Perfektiv futurum

Presensform = fremtid!

ja	przeczytam
ty	przeczytasz
on/ona	przeczyta
my	przeczytamy
wy	przeczytacie
oni/one	przeczytają

Adjektivbøyning

Entall

	M	F	N
Nom.	dobr-y	dobr-a	dobr-e
Gen.	dobr-ego	dobr-ej	dobr-ego
Dat.	dobr-emu	dobr-ej	dobr-emu
Akk.	-ego/-y	dobr-ą	dobr-e
Instr.	dobr-ym	dobr-ą	dobr-ym
Lok.	dobr-ym	dobr-ej	dobr-ym

Flertall

	M-pers.	Andre
Nom.	dobr-zy	dobr-e
Gen.	dobr-ych	dobr-ych
Dat.	dobr-ym	dobr-ym
Akk.	dobr-ych	dobr-e
Instr.	dobr-ymi	dobr-ymi
Lok.	dobr-ych	dobr-ych

Gradbøyning

- **Komparativ**: -szy, -ejszy
młody → *młodszy*
interesujący → *bardziej interesujący*
- **Superlativ**: naj- + komparativ
najmłodszy, *najbardziej interesujący*

Preposisjoner med kasus

Med genitiv

- **z** – fra, av
- **do** – til
- **od** – fra (person)
- **bez** – uten
- **dla** – for
- **koło/obok** – ved siden av
- **podczas** – under

Med dativ

- **dzięki** – takket være
- **wbrew** – i strid med
- **ku** – mot

Med akkusativ

- **przez** – gjennom
- **na** – på, til (bev.)
- **w** – inn i (bev.)
- **o** – om (tema, tidspunkt)
- **za** – bak (bev.)

Med instrumentalis

- **z** – med (følge)
- **przed** – foran, før
- **za** – bak (pos.)
- **nad** – over
- **pod** – under
- **między** – mellom

Med lokativ

- **w** – i (pos.)
- **na** – på (pos.)
- **o** – om (snakke om)
- **po** – etter, langs
- **przy** – ved

Veksling bevegelse/posisjon

Akk = bevegelse:

Idę na uniwersytet.

Lok = posisjon:

Jestem na uniwersytecie.

Pronomen

Personlige pronomen

	Nom.	Gen.	Akk.
jeg	ja	mnie	mnie
du	ty	ciebie	ciebie
han	on	jego	go
hun	ona	jej	ją
det	ono	jego	je
vi	my	nas	nas
dere	wy	was	was
de	oni/one	ich	ich/je

Dativ og instrumentalis

	Dat.	Instr.
jeg	mi	mną
du	ci	tobą
han	mu	nim
hun	jej	nią
vi	nam	nami
dere	wam	wami
de	im	nimi

Nyttige uttrykk Nivå II

Meningsytring

- Uważam, że... – Jeg mener at...
- Moim zdaniem... – Etter min mening...
- Myślę, że... – Jeg tror at...
- Zgadza się – Jeg er enig
- Nie zgadzam się – Jeg er uenig
- To zależy – Det kommer an på

Argumentasjon

- Po pierwsze..., po drugie... – For det første...
- Z jednej strony..., z drugiej strony...
- Poza tym – Dessuten
- Dlatego – Derfor
- Jednak – Likevel
- Chociaż – Selv om

Tekstbindere

- Najpierw – Først
- Potem/Następnie – Deretter
- Później – Senere
- W końcu – Til slutt
- Podsumowując – Oppsummerende

Skrivetips Nivå II

Struktur

1. **Wstęp** – Innledning
2. **Rozinięcie** – Hoveddel
3. **Zakończenie** – Avslutning

Teksttyper

- **List:** Drogi/Droga..., Z poważaniem
- **E-mail:** Formelt/uformelt
- **Artykuł:** Overskrift, avsnitt, fakta
- **Opowiadanie:** Kronologisk, preteritum

Brevformler

Uformelt:

Drogi Piotrze / Droga Anno,
... Pozdrawiam / Uciskam

Formelt:

Szanowny Panie / Szanowna Pani,
... Z poważaniem

Vanlige feil å unngå

- × Feil aspekt (perf./imperf.)
- × Feil kasus etter preposisjoner
- × Adjektivsamsvar
- × Preteritum må samsvare med kjønn
- × Tallord + riktig kasus

Modalverb

- **móc** – kunne
mogę, możesz, może, możemy
- **musieć** – måtte
muszę, musisz, musi, musimy
- **chcieć** – ville
chcę, chcesz, chce, chcemy
- **powiniem/nam** – bære
powinienem (M), powinnam (F)

Sjekkliste Nivå II

- ☐ Riktig kasus i alle situasjoner
- ☐ Riktig aspekt (perf./imperf.)
- ☐ Kjønnssamsvar i fortid
- ☐ Adjektivsamsvar med kasus
- ☐ Variert ordforråd
- ☐ Tekstbindere brukt
- ☐ Riktig preposisjon + kasus